

9. *Rector*: Tessék előlépni, hogy doctorrá avassuk.

A kézfogás megtörténte után:

10. *Jelölt*: Felolvassa a köszönetet: A felavatottak köszönete: Magnifice Rector! Tekintetes Egyetemi Tanács! Méltóságos Felavató Urak! Doctorrá avatásunkért méltóztassanak köszönetünket fogadni. Letett hitünkhöz és kötelességünkhöz híven ragaszkodva, mindenkor arra fogunk törekedni, hogy állásunk tekintélyét megóvjuk, nemkülönben szaktudományunkat és ezen Tudományegyetemnek gyarapodását és virágzását és ezzel hazánk javát tehetségünkhöz képest előmozdítsuk.

11. *Rector*: Üdvözli a felavatottakat és be-zárja az ülést.

40. **Honoris causa (tiszteletbeli, disz-) doktori avatások.**

Az avatás kezdeményezése.

Honoris causa doctorrá avatás az egyetem bármelyik kara részéről kezdeményezhető, *szokásjogi* alapon három okból. Vagy az egyetem érdekében kiváló szolgálatot tett férfiak jutalmazásául, vagy pedig oly, a tudomány fejlesztése körül nagy érdemeket szerzett egyének kitüntetésére, akiknek hosszú évtizedeken át folytatott rendkívüli értékű munkásságát kívánja a kar

ezzel az egyetem részéről adható magasabb tudományos fokozattal elismerni; vagy bizonyos ünnepélyes alkalomból. Az a körülmény, hogy valaki más egyetemnek doktora, vagy éppen-séggel honoris causa doktora, nem zárja ki a lehetőségét annak, hogy részére a kar részéről a honoris causa doktorrá való avatás javasoltassék.

A honoris causa doktorrá avatás kezdeményezésének formáságai egyeznek azokkal, melyek a magántanároknak *nyilvános rendkívüli tanári címmel való felruházása körül előírvák.* (L. bővebben e gyűjtemény 17—20. lapjait.) Legalább két — tudományszakukat illetőleg a kiszemelt férfiú munkásságához közelálló — nyilvános rendes tanár, annak egész működését vagy irodalmi tevékenységét részletesen és érdemben tárgyaló javaslattal járul a kar elé a honoris causa doktori avatás ügyében s azt a kar döntés végett érdembelileg azonnal tárgyalás alá veszi vagy a dékán a karnak arról jelentést tévén, a javaslat egy bizottságnak adatik ki véleményes jelentéstétel végett.

A kar vagy egyik ajánló előadása, vagy — ha az ügy megvilágítására bizottság küldetik ki, — a bizottsági elnök jelentése alapján dönt rendes vagy rendkívüli ülésében (rendszerint vitatkozás nélkül) a javaslat sorsa felől. A szavazás titkosan és általános szótöbbséggel történik. Nagyon természetes azonban, hogy a kitüntetés fénye megkívánja azt, hogy a szavazás eredménye (akár csak a rendkívüli tanári cím

adományozásánál) lehetőleg egyhangú vagy legalább is túlnyomó részben a kitüntetni kívánt egyén mellett szóló legyen.

Kedvezően alakult szavazás esetén az iratok a *honoris causa* doktorrá való avatásnak az államfő részéről való közlése céljából a *Tanács útján* a vk. miniszter úrhoz terjesztendők fel. Az a kérdés, hogy a Tanácsnak kell-e érdemben foglalkoznia e fajta kérelmekkel, nem tisztázódott teljesen. Van oly felfogás, hogy az avatásokat a Tanács eszközölvén, a Tanács érdemben is tárgyalás alá veheti a karok részéről hozzá terjesztett határozatokat — különösen, ha a kitüntetés az egész egyetem érdekében kifejtett szolgálatokért terveztetik. A másik felfogás szerint az avatás mindig kifejezetten egyik vagy másik kar doktorai közé való beiktatást jelentvén, a tanács egyszerűen tudomásul veszi a rectornek az iratok felterjesztésére vonatkozó bejelentését. Egyetemünkön újabban utóbbi gyakorlat divik.

Vk. min. úr az államfő hozzájárulásáról a Tanácsot s ez a kart értesítvén, a *honoris causa* doktori diploma (mely rendszerint díszesebb formában készül s szövegében röviden tartalmazza tulajdonosának érdemeit is) kiszolgáltatása háromféle módon történhetik. Vagy kísérelt irat mellékelésével a diploma elküldetik, vagy a Tanács egy küldöttsége nyújtja át az érdekeltnek, vagy végül külön ünnepélyes avató ülés keretében adatik át a kitüntetettnek. Egyetemünkön ez utóbbi eljárás van szokásban. (Külföldi

hon. causa doktoroknak vagy diplomáciai úton küldetik el a diploma, vagy azok is személyesen az avató ülésen megjelenvén, ünnepélyesen avattnak fel.)

Az ünnepélyes avató ülés időpontját a kar az érdekelttel való tárgyalás alapján tűzi ki s idejében kéri a Tanácsot, hogy az avatást akkor eszközölje. Többnyire az évzáró közgyűlés napjára, esetleg egy vasárnap vagy ünnepnap délelőttjére szokás kitűzni a honoris causa doktori avatásokat, hogy azok jelentősége így is kidomborodjék s az ülésre meghívást kapnak a hivatalfők s a társadalmi élet egyéb kitűnőségei is.

A felavatás módja.

Az avatás formáságai némileg eltérnek a rendes avatásoktól s azért célszerűnek látszik azokat is ideiktatni:

A felavatandó a Tanács emelvényével szemben foglal helyet.

Az egész Tanács (a kari pedellusokkal együtt) bevonul az aulába.

Rector: Tekintetes Egyetemi Tanács! Mai ünnepélyes élésünk tárgya a (z) . . . . tudományi karnak az az átírata, amelyben . . . . . (név) . . . . (főbb címek) úrnak a (z) . . . . tudományok honoris causa doktorává leendő felavatását kéri.

Az erre a felavatásra összehívott tanácsülést ezennel megnyitóm és felkérem a (z) . . . . tu-

dományi kar méltóságos Dékánját, hogy előterjesztését megtenni méltóztassék.

A (z) . . . . tudományi kar *dékánjának* jelentése. (E jelentés röviden elmondja az avatás historikumát s különösen a kari indítványnak azt a részét ismerteti, mely a felavatandó érdemeire vonatkozik. A javaslatot tevő professzorok neve és az államfői elhatározás kelte is bejelentendő. A jelentés végén dékán a Tanácsot felkéri az avatásra.)

Rector: Üdvözlöm . . . . . körünkben való megjelenése alkalmából s felkérem, hogy a honoris causa doktorok szokásos fogadalmát Egyetemünk Tanácsa előtt letenni méltóztassék.

Tanácsjegyző átnyújtja a formulát.

A *fogadalom* szövege: „Én . . . . . fogadom, hogy a m. kir. Ferencz József Tudományegyetem Rectora és Tanácsa iránt mindenkor tisztelettel viseltetem, hogy e tudományegyetem jogait és kiváltságait megvédem és hogy mindenkor arra fogok törekedni, hogy e tudományegyetem fejlődését biztosítsam, a tudományt ápoljam és ezzel Hazánk javát és dicsőségét előmozdítsam“.

Rector: Kérem a Méltóságos Felavató Urat, méltóztassék . . . . urat honoris causa doktorrá avatni.

A *Dékán* avató beszédének szövege: „Én . . . . . egyetemünk . . . karának e. i. dékánja, tisztemben gyökerező jogomnál fogva Önt . . . . úr, ... elismerésüül . . . . tudományok

honoris causa doktorává avatom s felruházom mindazokkal a jogokkal és kiváltságokkal, melyek a törvény erejénél fogva a honoris causa doktorokat megilletik.

Szívből kívánom, engedje meg az Isteni Gondviselés, hogy Ön, ... uram, mint aki a magyar tudományosságnak eddig is hathatós ápolója és sikerekben gazdag előmozdítója volt, még sok éven át fejthesse ki áldásos tevékenységét Egyetemünk, a tudomány és a magyar haza javára“.

Rector: Kérem . . . t, méltóztassék hozzánk lépni, hogy doktorrá fogadjuk.

Kézfogás (felavatandó a tanári emelvény *elé* járulván, a Tanács a szokásos sorrendben fogadja doktorrá).

Rector üdvözlő beszédben köszönti a honoris causa dokort s átnyújtja az oklevelet.

Esetleges egyéb üdvözlések.

A honoris causa doktor köszönő beszéde.

Rector: Ülésünk tárgya kimerítettén, felavató ülésünket bezárom.

41. „Sub auspiciis Gubernatoris“ történő felavatás.

(A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1922. évi június hó 24-én 80.160/1922. sz. alatt kelt rendelete.)

Magyarország Kormányzója Ő Főméltósága 1922. évi június hó 23. napján kelt elhatá-